

Op naar een nieuw arbeidsongeschiktheidsstelsel: probleem opgelost?

Eric Wonnink doet in zijn artikel [‘op zoek naar een nieuw arbeidsongeschiktheidsstelsel’](#) een oproep om de WIA niet met het badwater weg te gooien. En ik deel die oproep; het ministerie en de politiek zou evidence-based moeten weten dat het bouwen van een nieuw stelsel, privatisering, doorschuiven van taken naar de gemeente en provincie en andere grootscheepse veranderingen geen oplossingen meer zijn. Het betekent vaak wel het verschuiven van verantwoordelijkheden, bureaucratie, het verlies van kennis, het ontstaan van nieuwe missers, reparatie en mismatch in de regelgeving.

Het opbouwen van de sociale zekerheid vanuit beschikbare middelen is makkelijker dan de financiële stromen en bureaucratie te begrenzen. Een vlucht vooruit is niet gericht op de lange termijn en biedt weinig zekerheden voor de volgende generatie.

De overgang van WAO naar WIA, na het WAO-debacle waarin Ruud Lubbers betoogde dat Nederland ziek was, is een aanpassing geweest die geen grote wanorde heeft gebracht. Dat was een begrenzing, een aanpassing die uitvoerders, rechters, en ook vakbonden en werkgeversorganisaties konden overzien. Die wet is, na beperkt gesleutel aan het begin, 20 jaar meegegaan. In die tijd heeft de politiek vooral de financiering aangepast. Het UWV heeft een ruime rol gekregen en genomen over de grens van de claimbeoordeling tot in het arbeidsrecht. De vakbond heeft zich pas recentelijk hard gemaakt voor hardheden die al die 20 jaar aan de orde waren en die eerder als onderdeel van een verzekeringsstelsel werden geaccepteerd door rechters, werkgevers en werknemers. En zeker, er zijn wel onredelijke uitkomsten, maar dat er sprake was van onrecht, affaires zoals rond de toeslagenwet of ander herhaald onrecht ten aanzien van werknemers, heb ik niet kunnen vaststellen. Ook de WIA is een verzekering, maar vergelijk je deze verzekering met de private arbeidsongeschiktheidsverzekering, letselschadezaken en de verzekeringen eromheen, dan biedt de WIA, uitgevoerd door het UWV, snel maatwerk. In de basis efficiënter dan welke beoordeling rond arbeidsongeschiktheid ook.

Dat het UWV niet meer snel is heeft oorzaken waaraan wat te doen valt. Een gebrek aan verzekeringsartsen, noch achterstand door de coronacrisis kunnen onoplosbare problemen zijn op grond waarvan we de WIA door het afvoerputje moeten laten verdwijnen.

En ja, ik ben zeer kritisch op het UWV en zie ze al een aantal jaren in de bureaucratie zakken. Ik zou mijn professionele kritiek kunnen opsommen, benoemen wat ik in de uitvoering inhoudelijk scheef heb zien lopen. Ik kan oorzaken aanwijzen binnen het UWV zelf, de politiek, het ministerie, werkgevers-werknemers, het gepolder en de grote kring eromheen waarin ook ik mijn brood verdien. Vaak heb ik dat ook gedaan, in de hoop dat de focus op een inhoudelijk goed uitgevoerde WIA in stand blijft. Maar kritiek op uitvoerend niveau is iets anders dan kritiek in de publieke discussie over de toekomst van het sociale zekerheidsstelsel, met dit keer de

WIA in de hoofdrol.

Als professional in de sociale zekerheid richt je je op de casus, de kennis, de inhoud. Zij weten waar onrechtvaardigheden zitten, waar de bureaucratie het wint en waar oplossingen liggen en ook nog hoe het effectiever en efficiënter kan. Maar welke professional lukt het een brede blik op de situatie te verwerven, een analyse te doen, zich genuanceerd uit te spreken, en tegelijk professioneel op de inhoud gericht te blijven?

We zouden moeite moeten doen om deze zekerheden te behouden voor de volgende generatie. Om de WIA uitvoerbaar en betaalbaar en het UWV overeind te houden.

Ik hoop dat de voorgenomen stelselwijziging uitgaat van wat er in Nederland is bereikt met de WIA en dat als uitgangspunt kiest voor verbetering. Dat lukte 20 jaar geleden ook toen het aantal arbeidsongeschikten de vraag deed rijzen of heel Nederland ziek was.

Datum

18 december 2022

Auteur

Flora van den Berg